

Sant Miquel del Fai (2017-2022)

Espai Natural dels Cingles de Bertí

Dossier. Juny 2022

Sant Miquel del Fai
Espai Natural dels Cingles de Bertí

**Diputació
Barcelona**

Xarxa de Parcs Naturals

Introducció

Sant Miquel del Fai és una finca de 70,5 ha d'un gran valor patrimonial, un indret d'interès històric i arquitectònic, integrat dins l'**Espai Natural dels Cingles de Bertí**, i inclòs en la **Xarxa Natura 2000**.

Així, **Sant Miquel del Fai** es configura com un indret de referència, ja no només de la província de Barcelona, sinó que també de la resta de Catalunya i de l'estat. Esdevindrà un espai natural més, dins la **Xarxa de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona** i oferirà un espai de visita, gaudi de la natura i turisme sostenible.

Aquesta finca, que també forma part de la xarxa Natura 2000, té un interès natural, paisatgístic i territorial molt alt a causa dels seus valors i a l'espai on es troba i perquè inclou un patrimoni arquitectònic molt important, declarat Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN) per la Generalitat de Catalunya (Casa Prioral, església troglodítica de Sant Miquel, ermita de Sant Martí, etc.), documentat des del segle XI.

Feina realitzada

La **Diputació de Barcelona** va formalitzar la compra de la finca el 2017 responent a la demanda del territori per aconseguir que el conjunt monumental esdevingui un espai públic per al gaudi dels ciutadans i ciutadanes i garantir la màxima qualitat de conservació dels valors patrimonials de **Sant Miquel del Fai**.

L'objectiu de la compra per part de la Diputació de Barcelona va ser recuperar el conjunt natural i arquitectònic per potenciar-lo com a espai natural, monumental i paisatgístic i espai dinamitzador de la gestió territorial de l'espai PEIN en què es troba. Així mateix, es considera que la seva recuperació pot dinamitzar les iniciatives de promoció turística de la zona.

Sant Miquel del Fai es troba entre dos municipis i dues comarques: Sant Quirze Safaja (el Moianès) i Bigues i Riells, amb accés des de Sant Feliu de Codines (ambdós del Vallès Oriental). Pel que fa a l'**Espai Natural dels Cingles de Bertí**, incorpora també els municipis de Figaró-Montmany, la Garriga (els dos al Vallès Oriental) i Sant Martí de Centelles (Osona).

El juliol del 2017 es va redactar un Pla d'usos. Aquest document, molt complet, té un caràcter orientatiu per a la Diputació i ha servit per enfocar adequadament les tasques que s'han de realitzar.

En una primera etapa, la Diputació de Barcelona ha redactat nombrosos estudis de tot tipus per conèixer, documentar i fer el seguiment dels aspectes naturals, patrimonials, culturals i infraestructures amb l'objectiu de planificar correctament les actuacions necessàries per a la reobertura i garantir el nou rol territorial de la finca.

Al mateix temps, des que es va efectuar la compra la Diputació de Barcelona ha estat planificant i executant les obres i actuacions necessàries per a la seva reobertura. Es tracta d'actuacions per garantir les condicions necessàries per poder obrir al públic aquest espai. La situació en què va deixar l'espai l'empresa que n'era propietària en el període anterior era molt precària en moltes de les instal·lacions, de manera que no es complien diferents normatives i estàndards per fer una visita pública. Són especialment rellevants les obres de **consolidació de talussos i cingleres**, absolutament necessàries per garantir la seguretat dels visitants.

En aquests moments s'estan acabant les obres de l'aparcament i també les de condicionament dels camins interiors de l'itinerari visitable, així com algunes reformes mínimes dins

la Casa Prioral, i de desmuntatge d'elements que desvirtuen la naturalitat de l'entorn (retirada dels tancaments de les balmes, per exemple).

Cal tenir en compte la dificultat que ha suposat la COVID-19 de cara a les actuacions que s'havien de fer durant aquests anys. Durant aquest període, com a fets extraordinaris, s'ha hagut de fer front, també, a dos temporals climatològics importants (març del 2018 i gener del 2020) i a la inactivitat empresarial produïda per la pandèmia.

Paral·lelament als treballs *in situ*, a finals del 2018 la Diputació va adquirir, en una subhasta a Londres, el Capbreu de Sant Miquel del Fai (inicialment es va pensar que era un cartulari), document de pergamins del segle XIV que recull l'activitat i els registres legals del monestir benedictí. El Laboratori de Conservació i Restauració de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona n'ha fet la restauració, digitalització i transcripció i això permetrà oferir el seu contingut a investigadors i al públic en general. També han restaurat altres elements, com la lipsanoteca (recipient de ceràmica).

BREU DESCRIPCIÓ DE LES ACTUACIONS I RECURSOS ECONÒMICS INVERTITS EN EL PERÍODE 2017-2022

Des del 2017 fins al maig del 2022, la Diputació de Barcelona ha fet les actuacions següents, amb una despesa total de **4.887.251,57 €**. El detall per unitats gestores és el següent:

Adquisició de la finca:

Per l'Oficina de Patrimoni i Gestió Immobiliària

2017 Adquisició de la finca Sant Miquel del Fai, 1.315.000 €

Actuacions realitzades:

Per la Subdirecció d'Edificació

2016. Obra estabilització talussos, 370.783,74 €
 2016. Obra enllumenat SMF, 277.280,05 €
 2017. Redacció pla d'usos i model gestió, 21.199,20 €
 2017. Estudi geològic i arqueològic de les coves, 12.765,00 €
 2017. Aixecament topogràfic, 21.538,00 €
 2018/2021. Obra baranes SMF, 405.235,43 €
 2018/2022. Obra millora aparcament SMF, 809.392,13 €
 2019. Actuacions complementàries recinte, 69.730,73 €
 2020. Instal·lació nou quadre BT al Priorat, 33.087,11 €
 2022. Condicionament camins i balnes SMF, 290.957,50 €
 2022. Diversos, 261.643,65 €
TOTAL: 2.573.612,54 €

Per la Subdirecció de Logística

2017/2019. Diversos treballs, 64.668,00 €

Pel Gabinet de Prevenció i Seguretat

2017/2022. Servei de Seguretat i Vigilància, 680.198,36 €

Per la Gerència de Serveis de Cultura

2019. Diferents estudis, 11.672,98 €

Per la Direcció de Serveis de Planificació Econòmica

2018. Adquisició capbreu SMF (S. XIV), 46.054,89 €

Per la Gerència de Serveis d'Espais Naturals

2018/2022. Diferents estudis, 25.573,00 €
 2022. Servei d'informació, control i atenció al visitant, 109.416,25 €
 2022. Sistema de control dels accessos a Sant Miquel del Fai, 18.143,48 €
TOTAL: 153.132,73 €

Per la Direcció de Serveis de Tecnologies i Sistemes Corporatius

2018/2022. Connexions i altres equipaments, 35.954,57 €

Pel Servei de Patrimoni Arquitectònic Local

2017. Estudi històric i arquitectònic de la casa Prioral, 6.957,50 €

El futur de Sant Miquel del Fai i del l'Espai Natural dels Cingles de Bertí

En paral·lel a les tasques i actuacions necessàries per a la reobertura, la Diputació de Barcelona ha decidit que la gestió de la finca de Sant Miquel del Fai i la futura gestió de l'**Espai Natural dels Cingles de Bertí** (pel que pot correspondre a la Diputació) sigui assumida per la **Gerència de Serveis d'Espais Naturals**, de manera que en un futur proper esdevingui un espai natural més dins la **Xarxa de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona**, i pugui oferir un espai de visita, gaudi de la natura i turisme sostenible.

Gestionar l'obertura de l'equipament suposarà:

- La integració de l'espai en diferents programes de la Diputació de Barcelona gestionats per la Gerència de Serveis d'Espais Naturals.
- Convenis amb els ajuntaments i consells comarcals per dinamitzar l'equipament.

La Diputació de Barcelona està dissenyant una proposta global per a l'espai PEIN Cingles de Bertí més enllà del projecte específic de Sant Miquel del Fai.

En aquests moments, la Gerència de Serveis d'Espais Naturals està preparant la gestió de la finca de Sant Miquel del Fai perquè sigui operativa des del dia de l'obertura. Al mateix temps, està definint una proposta global que reculli les directrius, prioritats estratègiques i capacitat gestora de la Diputació de Barcelona.

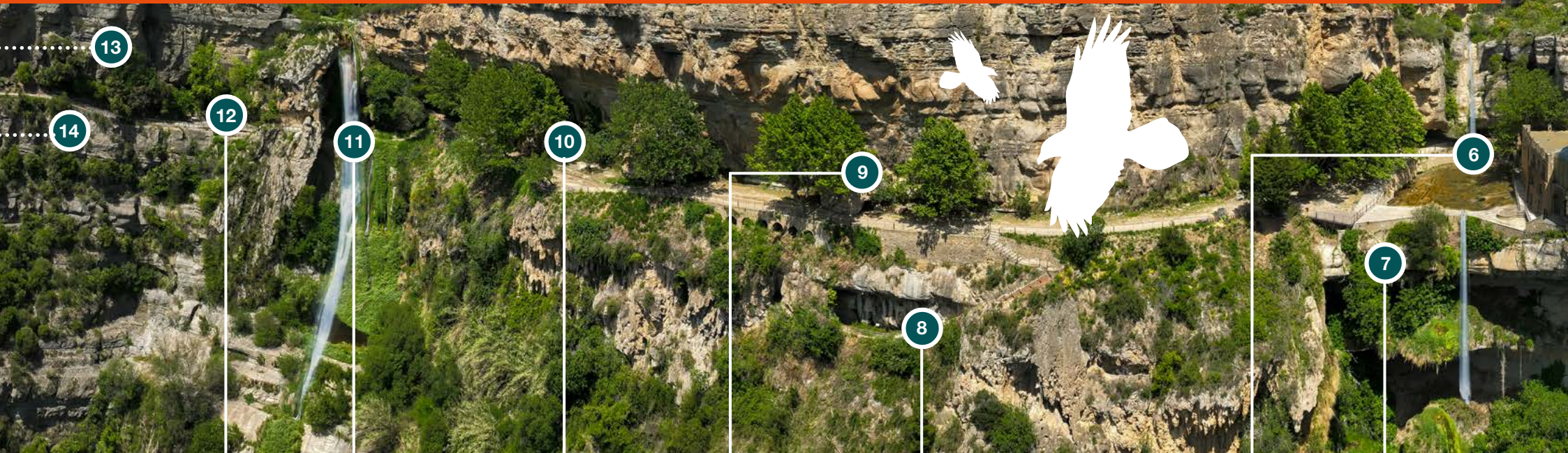
Entre les qüestions contingents de cara a l'obertura al públic de la finca, la **Gerència de Serveis d'Espais Naturals** està treballant en la contractació d'un **sistema de control dels accessos a Sant Miquel del Fai**, així com la contractació del servei d'informadors.

Els objectius de futur de la Diputació de Barcelona en relació amb Sant Miquel del Fai són:

1. Promoure la gestió activa per la conservació i millora del patrimoni natural i cultural, com a activitat vertebradora de Sant Miquel del Fai.
2. Fomentar la qualitat educativa i divulgativa, promovent el servei educatiu a la finca.
3. Obrir la finca de Sant Miquel del Fai a tot tipus de públics, grups d'interès i nivells educatius, facilitant l'accessibilitat universal i fomentant un caràcter inclusiu a l'equipament.
4. Prioritzar la finca de Sant Miquel del Fai com un equipament distribuïdor de visitants cap als territoris més propers i fer xarxa amb ells.
5. Donar a conèixer la finca de Sant Miquel del Fai com un dels espais més emblemàtics del territori català.

12 punts d'interès preparats per a la reobertura

Antiga porta d'accés

Salt de Tenes

Llac de les Monges

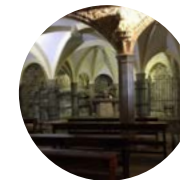
Plaça del Repòs

Cova de Sant Miquel

Església de Sant Miquel

Salt del Rossinyol

- 1. Pont de Rossinyol
- 2. Pas de la Foradada
- 3. Portalada fortificada
- 4. Casa Prioral
- 5. Cingles i balnes
- 6. Església de Sant Miquel
- 7. Salt del Rossinyol
- 8. Cova de Sant Miquel
- 9. Plaça del Repòs
- 10. Llac de les Monges
- 11. Salt de Tenes
- 12. Antiga porta d'accés
- 13. Ermita de Sant Martí
- 14. Cova de les Tosques

Casa Prioral

Portalada fortificada

Pont del Rossinyol

Cingles i balnes

Pas de la foradada

Visita futura

Hi haurà un recorregut de 12 punts d'interès amb llenguatge de braille i QRs amb continguts web

A l'exterior del recinte s'habilitarà l'itinerari a Riells del Fai pel Tenes.

Pont del Rossinyol

El pont del Rossinyol ens dona la benvinguda a Sant Miquel del Fai. Va ser construït l'any 1592 arran d'un conjunt de reformes de millora que s'hi van fer.

És d'estil romànic i té un únic arc de mig punt clarament rebaixat.

Portalada fortificada

L'obertura del Pas de la Foradada a finals del segle XVI és l'origen de la portalada fortificada actual, encaixada a la paret rocosa. Darrera, s'obre la plaça de l'Abadia que té diversos canals que condueixen l'aigua al peu de la paret rocosa.

Pas de la Foradada

Estret pas entre parets rocoses on s'hi va construir un arc que feia de porta d'accés a l'espai del monestir. L'arc fou construït el 1592 i s'hi conserven inscripcions a cada costat.

A la banda que mira al nord hi trobem un element escultòric amb l'escut eclesiàstic.

Casa Prioral

Edifici gòtic del segle XVI-XVII, que acollia el prior i les dependències d'una comunitat de monjos benedictins. D'estructura quadrada i coberta a dues aigües, l'edificació no ha patit grans modificacions al llarg de la història. Amb la desamortització del 1841 va passar a ser propietat de l'Estat.

Cingles i balmes

Els cingles i les balmes són dos elements essencials del paisatge de Sant Miquel del Fai.

Els cingles són les parets verticals, i estan formades per roques sedimentàries com els gresos, les margues i els conglomerats. Les balmes, en canvi, són cavitats naturals obertes per l'efecte erosiu de l'aigua.

Església de Sant Miquel

Església romànica de finals del segle X. Es tracta d'una construcció troglodítica construïda sota una bauma.

A migdia hi ha l'accés actual, una portalada d'arc de mig punt, i una espadanya baixa. El claustre de Sant Miquel forma un passadís situat davant la façana.

Salt del Rossinyol

El salt del Rossinyol el forma aquest riu quan l'aigua s'estimba des dels cingles de Bertí, prop de la Casa del Priorat.

Als seu peu s'obre una gran balma coneguda com les Coves de Sant Miquel.

Cova de Sant Miquel

La cova de Sant Miquel està constituïda per una única galeria d'uns 50-60 metres de longitud. S'ha format a partir de tova calcària (carbonat de calci precipitat en aigua a temperatura ambient) que ha tancat la balma.

La cova té una gran interès zoològic per la presència de diverses espècies de ratpenats.

Plaça del Repòs

La serenor d'aquesta tranquil·la raconada de Sant Miquel del Fai dona nom merescut a la plaça. L'indret convida a un moment de quietud en companyia de Josep Pla, recordat amb una estàtua de Tomàs Atienza.

L'escultura, asseguda en un banc de pedra, ens recorda que aquests paisatge, foren font d'inspiració per a Pla.

Llac de les Monges

Prop de la plaça del Repòs i mig amagada sota la penya, tenim una petita bassa d'aigua estancada, el llac de les Monges.

Segons una llegenda, el nom provés d'unes monges de vida poc casta que foren castigades amb la destrucció del seu convent.

Salt del Tenes

L'espectacular salt del riu Tenes fa 300 m d'alçada. Hi trobem elements geològics singulars com toves calcàries en procés de formació, identificables com dipòsits calcaris verticals.

Els àmbits de degotall dels salts d'aigua són rics en molses i falgueres com les capil·leres.

Antiga porta d'accés

Al camí que ens du a l'ermita de Sant Martí hi trobem la porta que antigament servia d'accés al recinte prioral abans que s'obrís l'accés actual pel pont del Rossinyol i el pas de la Foradada.

Més endavant, el camí passa per sota una gran conducció de ferro que havia servit per portar l'aigua del Tenes cap a la central elèctrica que hi ha al fons de la vall.

Ermita de Sant Martí

Edifici romànic del segle XII al XIII, amb una nau de volta de canó apuntada, absis semicircular i coberta a dues aigües.

L'ermita conserva les restes d'un campanar d'espadaña, sense campanes. Darrera l'altar hi ha una reproducció de part de les pintures originals d'estil gòtic lineal primerenc.

Cova de les Tosques

La cova de les Tosques té un desnivell acumulat de 22 m i una longitud de 120 m.

Aquesta cova s'ha format dins de toves i ha estat molt modificada ja que la tova és un material fàcil de tallar. Els canvis soferts per la cova han fet desaparèixer el seu potencial arqueològic.

Senyal dels punts d'interès
40x60 cm

Exposició «Els cingles de Bertí i Sant Miquel del Fai. Recuperem el nostre patrimoni».

L'exposició «Els cingles de Bertí i Sant Miquel del Fai. Recuperem el nostre patrimoni», pretén donar a conèixer els Cingles de Bertí i la finca de Sant Miquel del Fai i posar en valor el conjunt natural i patrimonial d'aquests indrets. En especial la finca de Sant Miquel del Fai pel seu interès històric i arquitectònic.

Aquesta exposició s'adreça a tots els públics i, en especial, a tots els conciutadans dels municipis propers a Sant Miquel del Fai.

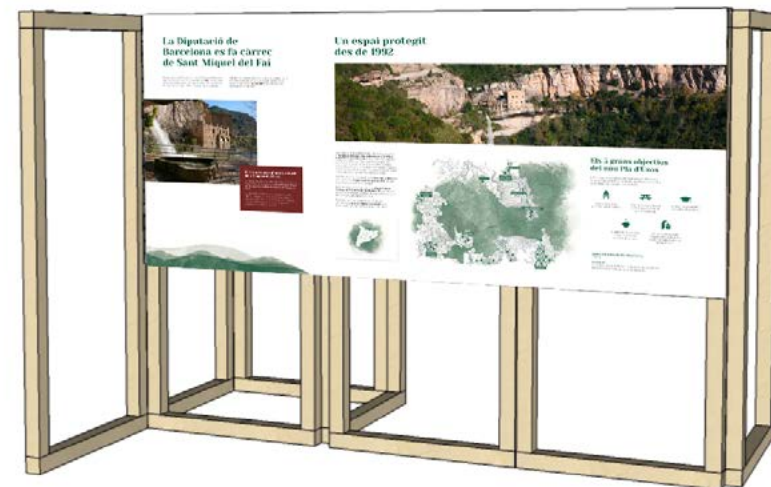
L'exposició està composta per 3 blocs modulars formats per estructures de fusta en «L». Aquesta estructura permetrà establir diferents distribucions i crear múltiples espais i condicions.

S'introdueixen criteris d'ecodisseny per reduir al mínim l'impacte ambiental de l'exposició

S'ha optat per l'ús de la fusta en cru i estructures netes que ens permeten jugar amb el concepte de l'exposició "Recuperem el nostre patrimoni", donant la màxima importància a la gràfica i el que s'hi ensenya.

A més, es completarà el recorregut pels continguts dels mòduls de l'exposició, amb un audiovisual situat en un racó de l'espai de la sala on les persones que la visitin s'hi podran asseure, en uns bancs de fusta situats expressament per poder-ne el visionat.

L'exposició és de fàcil muntatge i desmuntatge. Les estructures modulars faciliten una instal·lació ràpida dels diferents blocs. S'ha pensat un sistema d'ancoratge dels plafons senzill i segur. Actualment en producció, estarà situada a la balma.

Xarxa de Parcs Naturals

Web del parc

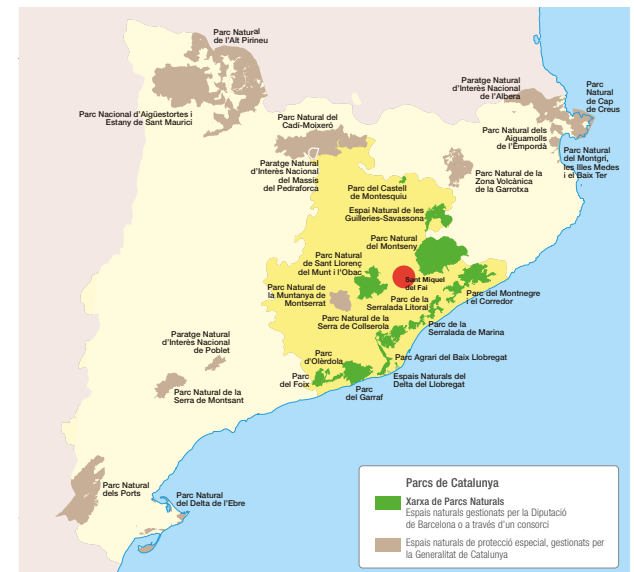

Sant Miquel del Fai
Espai natural dels cingles de Bertí
 BV-1485, Km. 7, 08416 Riells del Fai. San Feliu de Codines. Barcelona
 Tel. 934 02 22 22 · parcs.diba.cat/es/web/cinglesberti

Parcs de Catalunya

Xarxa de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona

Parc del Castell de Montesquiú, Espai Natural de les Guillerries-Savassona, Parc Natural del Montseny, Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, Parc del Montnegre i el Corredor, Parc de la Serralada Litoral, Parc de la Serralada de Marina, Parc Natural de la Serra de Collserola, Parc Agrari del Baix Llobregat, Parc d'Olerdola, Parc del Foix, Espais Naturals del Delta del Llobregat, Parc del Garraf

Parcs de Catalunya
 ■ Xarxa de Parcs Naturals
 ■ Espais naturals gestionats per la Diputació de Barcelona o a través d'un consorci
 ■ Espais naturals de protecció especial, gestionats per la Generalitat de Catalunya

**Diputació
 Barcelona**

**Àrea d'Infraestructures
 i Espais Naturals**

Gerència de Serveis d'Espais Naturals

Comte d'Urgell, 187. 08036 Barcelona

Tel. 934 022 428

xarxaparc@diba.cat · parcs.diba.cat